

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great
Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM
PAPERS

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

DIBATSELA 2019

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 100

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 9.

ELA HLOKO:

- Diriša rubriki ye ge o swaya ditaodišo (Lephephe la 3, KAROLO YA A)
- Meputso ya 0–50 e arotšwe ka magato a mahlano a ditlhalošo
- Mo go diteng, polelo le mongwalelo le legato le lengwe le le lengwe la magato a ditlhalošo a mahlano le arotšwe ka dikarolwana tše pedi, e lego legato la godimo le la fase go lebeletšwe kabo ya meputso le ditlhalošo
- Sebopego ga se sa arolwa ka legato la godimo le la fase

KAROLO YA A: RUBRIKI YA GO SWAYA DITAODIŠO [MEPUTSO YE 50]

Dinyakwa		Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG LE PEAKANYO		28–30	22–24	16–18	10–12	4–6
(Go araba dipotšišo) Tatelano ya dikgopolo ge go dirwa peakanyo. Temogo ya morero, baamogedi ba tshedimošo le dikamano.	Legato la godimo	-Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo go fetiša -Dikgopolo tša go laetša bohla, tša go hlohla mabjoko tšeo di tšweletšago tsebo ye e tseneletšego -Peakanyo le tlemagano ke tšeo di ikgethilego mo go matseno, mmele le mafetšo	-Potšišo e arabilwe gabotsebotse -Dikgopolo di kgahliša kudu ebile di sepelelana le hlogo/sererwa -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše dibotsebotse mo go matseno, mmele le mafetšo	-Karabo e a kgotsofatša -Dikgopolo di tlemagane ebile di a kgodiša -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše dikaone mo go matseno, mmele le mafetšo	-Tlemagano ya dikgopolo ga se ya maleba -Dikgopolo ga di tšwelele gabotse ebile ga di bontšhe boitlhamelo -Tatelano le tlemagano ya dikgopolo di tšwelela gannyane	-Molekwa o tšwele tseleng kudukudu -Dikgopolo di hlakahlakane ebile ga di nepiše -Dikgopolo ga di nepiše hlogo ebile di a ipoeletša -Ga go tatelano le tlemagano ya dikgopolo
MEPUTSO YE 30	Legato la fase	25–27	19–21	13–15	7–9	0–3
		-Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo -Dikgopolo tša go laetša bohla, tša go hlohla mabjoko tšeo di tšweletšago tsebo ye e tseneletšego -Bokgoni bja maemo a godimo bja go beakanya le go tlemaganya dikgopolo mo go matseno, mmele le mafetšo	-Potšišo e arabilwe gabotse -Dikgopolo di a kgahliša ebile di sepelelana le hlogo/sererwa -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše dibotse mo go matseno, mmele le mafetšo	-Potšišo e arabilwe ka mo go kgotsofatšago eupša ga se ya hlaka gabotse -Tlemagano ya dikgopolo e a kgotsofatša ebile e a kgodiša -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo di a kgotsofatša mo go matseno, mmele le mafetšo	-Molekwa o tšwele tseleng -Dikgopolo di hlakahlakane -Ga go peakanyo goba tlemagano ya dikgopolo yeo e tšwelelago	-Ga go bolelwe selo ka hlogo yeo e filwego -O tšwele tseleng kudukudu -Diteng ga di nepiše ebile di hlakahlakane

POLELO, MONGWALELO LE PALOBOHLATSE Segalo, retšistara, mongwalelo, tlotlontšu ya maleba ya morero le dikamano Kgetho ya mantšu. Tirišo ya polelo le melawana, maswao, popopolelo le mopeleto MEPUTSO YE 15	Legato la godimo	14–15	11–12	8–9	5–6	0–3
		-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana kudukudu le morero, baamogedi le dikamano -Polelo ke ya boitshepo, ya go nona, ya maatlakgogedi -Polelo e na le segalo sa go ba le maatlakgogedi ebile e nonne ka mebolelwana ya go kgahliša -Ga go na le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo le mopeleto -Polelo e beakantšwe ka bokgwari bja maemo a godimodimo	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotsebotse le morero, baamogedi le dikamano -Polelo e na le maatla, ya segalo sa maleba -Diphošo tša popopolelo le mopeleto ga se tše kae -Polelo e beakantšwe gabotsebotse	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano -Tirišo ya maleba ya polelo e dira gore molaetša o kwagale -Segalo ke sa maleba. -Mebolelwana e dirišitšwe go godiša boleng bja diteng	-Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gannyane le morero, baamogedi le dikamano -Tirišo ya polelo ke ya motheo -Segalo le mošito ga se tša maleba -Tlotlontšu ke ye nnyane kudu	-Polelo ga e kwešišagale -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane le morero, baamogedi le dikamano -Tlotlontšu ke ye nnyane kudukudu moo e lego gore e dira gore ditaba di se kwešišagale
	Legato la fase	13	10	7	4	
-Polelo ya maemo a godimodimo ya go ba le segalo se maatla -Ga go na le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo goba mopeleto -Polelo e beakantšwe ka bokgwari		-Polelo ke ya maemo a godimo ya go ba le maatlakgogedi -Segalo ke sa maleba sa go ba le maatlakgogedi -Diphošwana tše nnyane tša popopolelo le mopeleto -Polelo e beakantšwe gabotse	-Tirišo ya polelo e a kgotsofatša eupša e na le diphošo -Segalo se a kgotsofatša eupša mebolelwana ga se ya dirišwa o kaalo	-Polelo ga e kgotsofatše -Ga go phapantšho ya mafoko -Tlotlontšu ga se ye kaalo		
SEBOPEGO Dinyakwa/Dipharologantšho tša setšweletšwa. Tšwetšopele ya ditemana le tlhamo ya mafoko. MEPUTSO YE 5		5	4	3	2	0–1
		-Tšwetšopele ya sererwa ke ya maemo a godimodimo -Tlhalošo ya dikgopolo ke ya maemo a godimodimo -Tlhamo ya mafoko le ditemana ke ya go ikgetha, ya maemo a godimodimo	-Tatelano ye botse ya tšwetšopele ya dintlha -Tlemagano ye botse ya dintlha le dikgopolo -Mafoko le ditemana di beakantšwe ka makgethe	-Dintlha tša maleba di tšweleditšwe -Mafoko le ditemana di hlamegile gabotse -Taodišo e a kwagala	-Dintlha tša maleba ga se tše kae -Mafoko le ditemana di na le diphošo -Taodišo e a kwagala eupša e na le mafokodi	-Dintlha tša maleba ga di gona -Mafoko le ditemana di fošagetše -Taodišo ga e kwagale

KAROLO YA B: RUBRIKI YA GO SWAYA DITŠWELETŠWA TŠE TELELE TŠA TIRIŠANO [MEPUTSO YE 25]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG, PEAKANYO LE SEBOPEGO -Go araba dipotšišo le dikgopolo. -Tatelano le peakanyo ya dikgopolo. -Morero, baamogedi, dinyakwa/dipharologantšho le dikamano. MEPUTSO YE 15	13–15 -Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo go fetiša -Dikgopolo ke tša go laetša bohla, le go hlohla mabjoko -Tsebo ke ye e tseneletšego ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa -Ditaba di nepiša setšweletšwa thwi -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ya maemo a godimo -Tlhalošo ya ditaba ke ya maemo a godimo ebile e thekga sererwa -Sebopego ke sa maleba sa go sepelelana le setšweletšwa	10–12 -Bokgoni bjo bobotsebotse bja go araba potšišo bjoo bo laetšago tsebo ye botse ya mohuta wa setšweletšwa -Ditaba di nepiša setšweletšwa -Molekwa ga se a tšwa tseleng -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ye botse -Tlhalošo ya ditaba ke ye botse ebile e thekga sererwa -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošwana di se kae	7–9 -Bokgoni bja go kgotsofatša bja go araba potšišo bja go laetša tsebo ya mohuta wa setšweletšwa -Go na le nepišo eupša go na le go tšwa tseleng gannyane -Tlemagano ya dikgopolo le dikamano e a kgotsofatša -Tlhalošo ya ditaba e a kgotsofatša ebile e thekga sererwa -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošo tše dintšinyana	4–6 -Bokgoni bja motheo bja go araba potšišo bja go laetša tsebo ye nnyane ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa -Go na le nepišo ye nnyane ya setšweletšwa eupša go na le go tšwa tseleng -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ga se ye kaalo -Tlhalošo ya ditaba ke ya motheo ebile e thekga sererwa gannyane -Melao ya sebopego ga se ya šomišwa ka tshwanelo -Go tlogetšwe dintlha tše bohlokwa	0–3 -Karabo ya gagwe ga e laetše tsebo le ye nnyane ya mohuta wa setšweletšwa -Molaetša ga o tšwelele gabotse ka ge molekwa a tšwele tseleng kudukudu. -Ga go tlemagano ya diteng le dikgopolo -Ditaba di hlalošwa gannyane -Sebopego sa setšweletšwa ga se sona
POLELO, SETAELE LE PALOBOHLATSE Segalo, retšistara, setaele, morero, baamogedi le dikamano. Tirišo ya polelo le melawana. Kgetho ya mantšu. Maswao le mopeleto. MEPUTSO YE 10	9–10 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotsebotse le morero, baamogedi le dikamano -Polelo e nepagetše ebile e hlamegile gabotse -Ga go na le ge e ka ba phošo e tee ya popopolelo le mopeleto	7–8 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano -Polelo ga e na diphošo tša popopolelo ebile e hlamegile gabotse -Tlotlontšu ke ye ntši -Diphošo ga se tše dintši	5–6 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana le morero, baamogedi le dikamano -Diphošo tša popopolelo ga se tše dintši -Tlotlontšu ke yeo e lekanetšego -Diphošwana tšeo di lego gona ga di fetoše molaetša	3–4 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane gabotse le morero, baamogedi le dikamano -Popopolelo ga se yeo e nepagetšego ebile e tletše ka diphošo -Tlotlontšu ga se ye ntši -Molaetša o a tšwelela eupša o arošitšwe	0–2 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane le morero, baamogedi le dikamano -Sengwalo se tletše ka diphošo ebile se hlakahlakane -Tlotlontšu yeo e lego gona ga e sepelelane le morero le gannyane -Molaetša ga o tšwelele le gannyane

ELA HLOKO:

- Dintlha tšeo di filwego ka tlase ga hlogo ye nngwe le ye nngwe ke tša go hlahla baswai fela
- Kwešišo ya molekwa ya hlogo yeo a e kgethilego e elwe šedi le ge dintlha tša gagwe di fapana le tšeo di filwego

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO YA 1**

Balekwa ba ngwale taodišo ya mantšu a 400–450 ka hlogo E TEE ya tšeo di filwego. Ba ka ngwala ka mehuta ye e latelago ya ditaodišo: Kanegelo, tlhalošo, kgadimo, kahlaahlo, ngangišano goba tswalano ya tšona.

1.1 LETŠATŠI LEO KE BE KE LE NALETŠANA.

Go letetšwe gore molekwa a ngwale ka tiragalo yeo e diregilego ka letšatši le tee. Tiragalo e be ye e thabišago. Molekwa a bonagale a kgatha tema tiragalong yeo. Kanegelo e tšweletšwe ka motho wa pele le ka lebaka le le fetilego.

[50]**1.2 KE NAKO ...**

Go letetšwe gore molekwa a laetše gore seo se bego se letetšwe nako ya gona e fihlile. A se utolle ka botlalo. A fe mabaka a tetelo ya sona.

[50]**1.3 GO KGAOTŠWA GA MOHLAGASE KE BA ESKOM.**

Go letetšwe gore molekwa a bontšhe go kgaotšwa ga mohlagase ke ba Eskom le ditlamorago tša gona. Go tšweletšwe maikutlo a badudi ba naga. Eskom yona e reng?

[50]**1.4 BOHLOKWA BJA BOUTU YA KA DIKGETHONG.**

Go letetšwe gore molekwa a ngwale ka mokgwa wo boutu ya gagwe e tlišago diphetogo ka gona. Ke eng se se mo hlohleletšago gore a boutse. Go ngwalwe ka motho wa pele. Molekwa a ka ngwala ka lebaka la lebjale, la letlago goba la lefetile.

[50]**1.5 O SE BONE THOLABORELEDI ... DUMELA GOBA O GANETŠE.**

Go letetšwe gore molekwa a tšweletše lehlakore leo a le kgethago, go dumela goba go ganetša. Go nganga a laetša botse bja ka ntle le ka gare le go nganga a laetša botse bja ka ntle le bobe bja ka gare. Tlhalošothwii goba tlhalošo ya seka e amogelwe.

[50]

1.6 Tlhathollo ya ditšweletšwa tša go bonwa e akaretša mehuta ya ditaodišo ka moka

- Molekwa o ikgethela seswantšho gomme a ngwala taodišo ka mohuta woo a o nyalantšhago le seswantšho seo

1.6.1 Go letetšwe gore molekwa a tšweletše sengwalwa sa gagwe ka tlhathollo ya seo se tšweletšwago seswantšhong ntle le go fetola kgopolokgolo. Thuto ke lesedi/lebone. A laetše tswalano ya go bala le tsebo. Go bala dipuku ka leihlo le mogopolo wo o feletšego go godiša kwešišo ya tshedimošo. Motho wa go bala o gata ka mošito le ditiragalo tša tšatši ka tšatši. Molekwa a bontšhe ka mo lesedi la thuto e lego bophelo ka gona, bohlokwa bja thuto ke pheko ya bokamoso bja go phadima.

[50]

1.6.2 Go letetšwe gore molekwa a tšweletše sengwalwa sa gagwe ka tlhathollo ya seo se tšweletšwago seswantšhong ntle le go fetola kgopolokgolo. Go laetšwe gore motho o kwešitšwe bohloko ke seo a se ratago. Tiragalo yeo e tlišitšego bohloko e bontšhwe ka botlalo. Mmele ga o sa kgohlagana ka lebaka la pelo go kwa bohloko. Sephetho se se tšerwego sa go lahlela pelo ye e robegilego ditlakaleng ke go lebala ka tiragalo/seo se tlišitšego bohloko gore motho a fole gomme bophelo bo tšwele pele.

[50]

1.6.3 Go letetšwe gore molekwa a tšweletše sengwalwa sa gagwe ka tlhathollo ya seo se tšweletšwago seswantšhong ntle le go fetola kgopolokgolo. Go laetšwe ka moo ngwana yo a nago le phegelelo ya katlego ka gona, morago ga mathata ao a bego a mo aparetše. O na le tshepo le kholofelo ya bokamoso bja go phadima.

[50]

PALOMOKA YA KAROLO YA A:

50

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO**POTŠIŠO YA 2****2.1 LENGWALO LA SEGWERA****Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa a hlalošetše malomeagwe ka tshenyo ye e dirilwego ke ledimo ge a sa ile moše. Go ngwalwe ka motho wa pele le ka lebaka le le fetilego.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Sebopego le botelele e be tša maleba
- Atrese e tee fela ya mongwadi/moromedi
- Letšatšikgwele le ngwalwe ka tlase ga atrese
- Madume/Matseno a makopana a maleba
- Retšistara le polelo e be tša segwera
- Mongwalo e be wa semmušo
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego
- Mafelelo/Bofelo e be boitsebišo bja mongwadi ka mokgwa wa setlwaedi
- Mohlala: Ke nna/Wa lena/Motlogolo wa lena Semakaleng
- Mongwadi wa lengwalo ga se a swanela go ngwala leina le sefane, eupša leina la gagwe fela goba sereto

[25]**2.2 LENGWALO LA GO KGOPELA MOŠOMO****Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa a laetše gore kwalakwatšo e tšweletše kae. Lebaka la kgopela ya mošomo. Diteng di akaretše tshedimošo ye e filwego kwalakwatšong.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Sebopego le botelele e be tša maleba
- Diatrese tše pedi, e lego ya mongwadi le moamogedi
- Letšatšikgwele le ngwalwe ka fase ga atrese ya mongwadi
- Madume/Matseno a makopana a maleba
- Diteng e be tša maleba tša go kgopela mošomo wa go amogela baeng hoteleng.
- Retšistara le polelo e be tša semmušo
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego
- Mafelelo/Bofelo e be boitsebišo bja mongwadi le mosaeno
- Mohlala: Ke nna/Wa lena Mosima Radithoko/M Radithoko

[25]

2.3 BOITSEBIŠOPHELO

- Tša dithuto
- Maitemogelo a mošomo/Tša mošomo
- Dihlatse

LENGWALO LA KGOPELO YA MOŠOMO

- Retšistara le polelo e be tše di fodilego, tša semmušo
- Sebopego le botelele tša maleba
- Atrese ya mongwadi/moromedi (Ka letsogong la go ja)
- Atrese ya moamogedi/moromelwa (Ka letsogong la mpati/ngele)
- Madume/Matseno le hlogo ya taba
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tša maleba
- Mafelelo/Bofelo le leina:

Ka boikokobetšo

JM Nkadimeng (Mdi)

[25]

2.4 POTŠIŠOTHERIŠANO

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a bontšhe dipotšišo le dikarabo gare ga mmotšiši le mmotšišwa. Tšona di akaretše maikutlo, maikemišetšo le tlhohleletšo go bafsa.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Go šomišwe dithekniki tša potšišotherišano
- Go be le mmotšiši le mmotšišwa
- Go fiwe maina a diboledi ka lehlakoreng la ngele la letlakala
- Go šomišwe mothaladi wo mofsa go laetša seboledi se sengwe le se sengwe se sefsa
- Mmotšišwa a hlohlwe ka go botšišwa dipotšišo tša go lebana le diphadišano tša lefase tša boramahlale ba bannyane
- Go šomišwe dithekniki tša potšišotherišano go ya ka magato a a latelago:
  - Matseno e lego boitlhalošo a tšweletše morero
  - Kwešišano le kamogelano e be tša go hlola moya wa go tshepana
  - Mmotšiši a botšiše dipotšišo go thoma ka tša kakaretšo go ya go tša go ikgetha
  - Dipotšišo e be tša maleba, go šomišwe polelo ya go hlamega, ya go laetša šedi le go hlohleletša
- Mmotšišwa a arabe ka bokgwari go laetša tsebo

[25]

2.5 LENANETHERO LE METSOTSO

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a ngwale dintlha tša go tlaleletša tabakgolo ya letšatši. Molekwa a latele lenanethero leo a le feleleditšego go ngwala metsotso.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa:

Lenanethero

- Go hlaselwa ga kantoro ya hlogo ya sekolo
- Tshenyo ye e hlotšwego
- Magato a a swanetšego go tšewa

Metsotso

- Thoma ka go ngwala tše di latelago:
  - Leina la mokgatlo
  - Letšatšikgwedi, lefelo le nako yeo kopano e swerwego ka yona
  - Pulo le kamogelo
  - Maina a maloko ao a tlilego
  - Maina a maloko ao a kgopetšego tshwarelo
- Tšweletša dintlhakgolo ka boripana
- Efa kakaretšo ya tše di šišintšwego le gore mafelelong go kwanwe bjang
- Ngwala ka lebaka le le fetilego
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego

[25]

2.6 TAODIŠWANA (ATHIKELE) YA KGATIŠOBAKA

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a ngwale dintlha mabapi le dintwa tše di atilego ka dikolong. Go tšweletšwe dintlha tša go kgala ditiragalo tše tša go se amogelege.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Leina la kgatišobaka
- Letšatšikgwedi
- Hlogo ya taba
- Leina la mmegi
- Dintlha di fiwe ka boripana le ka nepagalo ntle le go kgopamiša nnete
- Go ngwalwe ditaba tše bohlokwa fela
- Diteng di be mabapi le dintwa dikolong le seo se ka dirwago go di fediša
- Taodišwana/Athikele e tsoše kgahlego le go hlohleletša mmadi
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego

[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA B:
PALOMOKA YA TLHAHLOBO:

50
100